

Anu Lahti, Stiina Jaarva

"Kavereitten kans leikkiminen on kivointa": lasten näkemyksiä hyvästä päiväkodista

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
10.4.2012

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Anu Lahti ja Stiina Jaarva "Kavereitten kans leikkiminen on kivointa": lasten näkemyksiä hyvästä päiväkodista 39 sivua + 1 liite 10.4.2012
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaaja	Lehtori Aini Ronkainen
<p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää minkälainen hyvä päiväkotitoiminta on lasten mielestä sekä kuinka heidän osallisuutensa näkyy päiväkodissa. Tavoitteenamme oli kuunnella lapsia ja saada heidän äänensä kuuluviin heitä koskevissa kysymyksissä. Lapsen osallisuus ja sosiaalinen kestävä kehitys kulkivat meidän opinnäytetyömme teoreettisena viitekehystenä.</p> <p>Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Aineiston keräsimme kuvituksen, sadutuksen ja lapsihaastattelun keinoin eräällä Espoon päiväkodissa. Opinnäytetyöhömmme osallistuneita lapsia oli yhteensä seitsemän ja he olivat iältään 4-5-vuotiaita. Suoritimme aineistonkeruun kolmella eri päiväkotikäynnillä. Ensimmäisellä käynnillä tutustuimme lapsiin ja kerroimme opinnäytetyömme tarkoituksesta. Seuraavalla kerralla tutustumisen lisäksi lapset piirsivät kuvat ihannepäiväkodistaan. Viimeisen tapaamiskerran käytimme lasten yksilösadutukseen sekä haastatteluun. Tulosten analysointimenetelmänä käytimme teemoittelua.</p> <p>Tulokset osoittivat, että hyvässä päiväkodissa tulisi olla paljon leikkiä ja erilaisia leikkikaluja ja leikkimahdollisuuksia. Lasten ihannepäiväkodissa aikuisilla olisi enemmän aikaa lapsille ja heitä tulisi olla enemmän. Lapset haluavat päästä vaikuttamaan enemmän leikkeihin ja siihen, millaisia leikkikaluja päiväkodissa tulisi olla tarjolla. Heidän mielestään hyvässä päiväkodissa ei esiinny kiusaamista. Ulkomuodoltaan ihannepäiväkotitoiminta sisältää monia erilaisia kerroksia, joissa on mahdollisuus leikkiä erilaisia leikkejä.</p> <p>Johtopäätöksistä tuli siis ilmi leikin ja lasten osallisuuden merkitys. Olemme tuloksista vetäneet sellaisen johtopäätöksen, että lasten tulisi päästä enemmän vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin, jotta heidän päiväkodistaan voisi tulla heidän ihannepäiväkotinsä. Tulokset siis osoittivat, etteivät opinnäytetyöhömmme osallistuneet lapset pääse riittävästi vaikuttamaan päiväkodin toimintaan.</p>	
Avainsanat	Lapsen osallisuus, sosiaalinen kestävyys, sadutus

Authors	Anu Lahti, Stiina Jaarva
Title	"Playing with friends is nicest": Children's Views of an Ideal Day Care Centre
Number of Pages	39 pages + 1 appendice
Date	Spring 2012
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor	Aini Ronkainen, Senior Lecturer
<p>The purpose of our Bachelor's Thesis was to find out what a good day care centre was like from a child's point of view and how their participation could be seen in day care. Our objective was to listen to the children and get their voices heard on the issues concerning them. Children's participation and social sustainability acted as our framework.</p> <p>Our thesis was a qualitative study. The methods used to collect the material were illustration, story crafting and interview, and the data was collected from a day care centre in Espoo. The seven children participating in our project were between the ages of 4-5. We completed the collecting of the material during three visits. The purpose of the first and second visit was to get to know the children. We also told the children the purpose of our study. During the second visit the children drew a picture of their ideal kindergarten. We interviewed the children and used the story-crafting method on the last visit. We categorized the results according to predetermined themes.</p> <p>The results showed that in an ideal day care centre there should be a lot of time for playing with different toys and various playing opportunities. In an ideal kindergarten the number of adults would be higher to increase the time spent with the children. The children wanted to have more influence on their daily playing and on the toys available for them. In their opinion, there would be no bullying in an ideal day care centre. The children's opinion of an ideal day care centre as a building would consist of many different floors with opportunities to play games.</p> <p>The results showed the importance of playing and children's participation. We came to the conclusion that children should have more opportunities to affect the matters concerning them so that their ideal day care centre could be implemented. The results showed that the children of our target group cannot influence the daily operation of the kindergarten enough.</p>	
Keywords	children's participation, social sustainability, story crafting

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kestävä kehitys	2
	2.1 Sosiaalinen kestävä kehitys	3
3	Lapsen osallisuus	4
	3.1 Aikuinen osallisuuden mahdollistaja	5
	3.2 Lapsilähtöisyys	7
	3.3 Yhteisöllisyys osallisuuden vahvistajana	7
4	Opinnäytetyön toteutus	8
	4.1 Kvalitatiivinen opinnäytetyö	8
	4.2 Prosessin kuvaus	10
	4.3 Sadutus aineistonkeruumenetelmänä	11
	4.3.1 Sadutusolosuhteet	12
	4.3.2 Sadutuksen haasteet ja mahdollisuudet	13
	4.3.3 Sadutus ja lapsilähtöisyys	14
	4.4 Kuvitus	15
	4.5 Lapsi- ja temahaastattelu	16
	4.6 Aineiston analysointi	19
	4.6.1 Purkaminen ja litterointi	19
	4.6.2 Koodaus ja teemoittelu	20
	4.7 Aineiston eettisyys ja luotettavuus	21
5	Tulokset	24
	5.1 Ihannepäiväkoti	24
	5.2 Ihannepäiväkodin henkilökunta	27
	5.3 Miltä ihannepäiväkoti näyttää	28

6 Johtopäätökset	29
7 Pohdinta	34
Lähteet	37
Liite1.Lupahakemus vanhemmilta	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tutkimustehtävänä oli selvittää, millainen lasten ihannepäiväkoti on. Keräsimme aineistomme erään Espoon kaupungin päiväkodin seitsemältä lapselta. Kohderyhmämme lapset olivat 4-5-vuotiaita. Tavoitteena oli selvittää eri aineistonkeruumenetelmin lasten käsitys ihanteellisesta päiväkodista. Aineiston kattavuuden varmistamiseksi käytimme kolmea eri aineistonkeruumenetelmää: kuvitusta, sadutusta ja lapsihaastattelua. Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössämme on sosiaalinen kestävyys, joka on yksi kestävän kehityksen näkökulmista, sekä lapsen osallisuus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) tuodaan selkeästi esiin lapsen oikeus tulla kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti sekä hänen kokemustensa ja mielipiteensä kunnioittaminen ja huomioon ottaminen sekä lasten osallistuminen kasvatustoiminnan ja ympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin. Lapsen osallisuus ja sen vaaliminen kuuluu myös oleellisesti sosiaaliseen kestävyyskäsitteeseen. Sosiaalisen kestävyyskäsitteenä tavoitteena on hyvinvoinnin edellytysten siirtäminen sukupolvelta toiselle. Arvoperustana sosiaaliselle kestävyydelle ovat tasa-arvo, demokratia, oikeudenmukaisuus, toisten kunnioittaminen, monikulttuurisuus, ihmisoikeudet, osallisuus sekä yhteisöllisyys. (Järvinen – Laine – Hellman-Suominen 2009:109.) Lapsen osallisuuden kunnioittaminen ja sosiaalisen kestävyyskäsitteen näkökulma oli oleellinen osa koko opinnäytetyöprosessiamme. Lapsen osallisuus toimi aineistonkeruun perustana; tulihan materiaali suoraan lapsilta ja heitä kuuntelemalla tuimme lasten osallisuuden kokemusta.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Aineiston keräsimme kolmea eri aineistonkeruumenetelmää käyttäen. Aineistonkeruun jälkeen litteroimme ja koodasimme saadun aineiston. Sen jälkeen luokittelimme aineiston kategorioihin vastauksissa esiintyvien teemojen mukaan. Tuloksista tuli vahvasti esiin lasten näkemykset ihannepäiväkotia kohtaan, heidän osallisuutensa ja sen puutokset. Teoriaosuuden jälkeen olemme kuvailleet opinnäytetyöhömme kuuluvat eri aineistonkeruumenetelmät ja prosessin eri vaiheet. Tuloksissa esittelemme aineistosta saadut vastaukset tutkimuskysymykseemme. Johtopäätöksissä olemme analysoineet

tulokset käyttäen teoriaa johtopäätösten tukena. Pohdinnassa olemme tarkastelleet lapsen osallisuutta yhteiskunnallisessa kontekstissa ja perustelleet opinnäytetyömme tarkoitusta.

2 Kestävä kehitys

”Kestävä kehitys on kehitystä, joka on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää pitkällä aikavälillä. Sille on ominaista kokonaisvaltainen edistyminen, missä huomioidaan yhtä aikaa niin paikallinen kuin maailmanlaajuinenkin ulottuvuus. Kestävä kehitys toteutuu vastuuta kantaen ja sen päämääränä on monimuotoisen elämän kukoistaminen nyt ja aina.” (Salonen 2010: 36.)

Terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet sukupolvelta toiselle ovat kestävän kehityksen päämääränä. Lisäksi sen tulisi turvata ympäristön kantokyvyn, luonnon moninaisuuden ja kulttuurien kirjon säilymisen. Kestävän kehityksen luonnehditaan olevan tavoitteellista yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan muuttamista siten, että toiminta sopii yhteen luonnon asettamiin ekologisiin reunaehtoihin. Puhuttaessa päiväkotikäisistä lapsista, kestävä kehitys tarkoittaa konkreettisia asioita kuten kavereista huolehtimista, lähiympäristön tutkimista ja kestävämpien arkikäytäntöjen oppimista. Lasten päiväkotiarjessa kestävän kehityksen tulisi näkyä siten, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän ja että lapset saavat mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon ja kestävän kehityksen työn toteuttamiseen. (Keke päiväkodissa 2010.)

Varhaiskasvatukseen tulee rohkaista lapsia omaksumaan asenteita ja perustaitoja, joiden avulla he oppivat suhtautumaan tietoon ja toimimaan vastuullisesti. Lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen lisäksi varhaiskasvatukseen kulmakiviksi tulisi lisätä seitsemän uutta periaatetta: Niukkuus, uusiokäyttö, kierrätys, kunnioitus, harkinta, kunnostus ja vastuu. (Samuelsson – Kaga 2010:95.) Niukkuudella pyritään ruoan, materiaalien ja luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseen. Uusiokäytön avulla ilmaistaan lapsille kuinka materiaaleja voidaan käyttää useaan kertaan eri tarkoituksiin. Kierrätykseen voidaan lapsia kannustaa pyytämällä heitä tuomaan kierrätettäviä materiaaleja päiväkotiin ja käyttämällä niitä eri tavoin. Kunnioituksella tarkoitetaan luonnon ja sen prosessien ymmärtämistä ja kunnioittamista. Kunnioitus ilmenee myös pyrkimyksenä välttää luontoa vaurioittava toiminta. Harkintaa tarvitsevat kaikki, jotka pyrkivät kestävään elämäntapaan. Kunnostus ilmenee rikkoutuneiden tavaroiden ja

lelujen korjaamisena. Vastuu näkyy luottamuksena lasta kohtaa, että hän kykenee huolehtimaan asioista ja hoitamaan niitä. (Samuelsson – Kaga 2010:95.)

2.1 Mitä on sosiaalinen kestävyys?

Tällä hetkellä sosiaaliselle kestävyydelle ei ole olemassa vakiintunutta ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää, vaan kysymys on lähinnä näkökulmasta tai orientaatiosta (Alila – Gröhn – Keso – Volk 2011). YK:n kestävä kehityksen raporttiin (YK 1992) on laajasti kirjattu kestävä kehityksen osatekijät, huomioiden myös sosiaalisesti kestävä kehityksen. YK:n raportin näkökohdat on tiivistetty kolmeen tavoitteeseen: 1) kaikille ihmisille oikeus säädyliseen elämään, 2) yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, 3) ihmisten osallisuus yhteiskunnan päätöksentekoon. Sosiaalisen kestävyden osatekijöitä katsotaan myös olevan muun muassa ihmisen perustarpeiden tyydyttäminen, sosiaalisen vastuullisuuden edistäminen, sosiaalisen pääoman ja koheesion kehittäminen sekä osallistuminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. (Alila ym 2011.)

Osallisuuden katsotaan olevan keskeisenä tekijänä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Osallisuus ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä erilaisia disorganisaatioilmiöitä (rikollisuus, huumeet), hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. Yhteisten normien hyväksyminen, yksilöiden ja ryhmien välinen vuorovaikutus ja altruismi liittyvät osallisuuteen. Edellä mainitut edellyttävät luottamusta niin muita ihmisiä kuin yhteiskunnan instituutioita kohtaan, sekä instituutioiden kehittyneisyyttä ja toimivuutta. Yhdenvertaisuus ihmisten välisten tasa-arvon kanssa ovat ihmisoikeuksien julistuksen lähtökohta. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että yhteisön jäsenellä on ikään, sukupuoleen, etniseen taustaan tai vammaan laatuun katsomatta mahdollisuus käyttää kykyjään yhteisönsä parhaaksi ja vaikuttaa omien kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan kaikkien niiden yhteisöjen toimintaan, joissa on osallisena. (Alila ym. 2011.)

3 Lapsen osallisuus

Lapsen oikeus tulla kuulluksi kaikissa häntä koskevissa asioissa ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti julistetaan Lapsen oikeuksien sopimuksessa. Lapsen oikeuksien sopimus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien julistukseen. Suomi ratifioi sopimuksen ja asetti voimaan vuonna 1991. (Unicef 2011.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005) on kirjattu lapsen oikeudesta tulla kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapsen mielipiteitä tulee kunnioittaa ja ottaa huomioon. Hänet on otettava mukaan kasvatustoiminnan ja ympäristön suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin.

Lapsen osallisuus voi ilmetä monenlaisena toimintana. Osallisuuden moniulottuneisuus voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen; valtaistuminen, osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri, ajallinen ulottuvuus, toimintaprosessi ja osallisuuden tunne. (Turja 2011: 48 -49.)

Valtaistumisen ulottuvuutta ja siinä esiintyvää osallisuutta tarkastellaan aikuisen ja lapsen välisenä valtasuhteena. Tästä valtasuhteesta on olemassa erilaisia porrasmalleja, joiden avulla tätä suhdetta on pyritty kuvaamaan. Hartin (1992) osallisuuden mallissa merkityksellisintä on kuinka paljon lapselle annetaan tietoa toiminnasta ja ympäristöstä, johon hän osallistuu. Lisäksi on tärkeää kuinka paljon lapselle annetaan mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan ja määrittellä omaa osallisuuttaan toiminnassa. Lapsen valtaistumisen ja oman vaikuttamisen kokemukset kasvavat mitä enemmän hänellä on tietoa toiminnan taustoista ja tavoitteista ja mitä enemmän hän voi itse tehdä aloitteita, ideoida toimintaa ja olla päättämässä siitä. (Turja 2011: 49.)

Osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri- ulottuvuus pitää sisällään kaiken sen mitä tilanne, toiminta tai asia koskee. Sanotaan, että lapsen on helpointa päästä vaikuttamaan häntä itseään koskeviin, henkilökohtaisiin asioihin. Tällaisia asioita ovat muun muassa mitä hän syö ja juo tai mitä leikkii. Päiväkodissa lapsen on vaikea päästä osalliseksi lasten ja aikuisten yhteisistä asioista neuvottelemiseen ja päättämiseen. (Turja 2011: 50.)

Ajallinen ulottuvuus pitää sisällään ajatuksen osallisuuden kestosta ja vaikutuksen määrän mitasta. On selvitetty, että lasten on sitä vaikeampi olla mukana vaikuttamassa mitä suuremmista asioista on kyse. Lapsen iällä ja kehitystasolla on vaikutusta hänen osallistumisen mahdollisuuksiin. (Turja 2011: 50.)

Neljännän osallisuuden asteen ulottuvuus koskee toimintaprosessia ja osallisuudentunnetta. Lapsen tulisi saada esittää omia ideoitaan, olla mukana suunnittelussa, tekemässä valintoja ja päätöksiä, toteuttamassa aiottua suunnitelmaa sekä arvioimassa toimintaa ja toimintaympäristöä. Tieto-osallisuus ja osallisuus materiaalisiin resursseihin vaikuttavat lapsen osallistumismahdollisuuksiin. Lapsen on vaikea olla mukana ideoimassa, suunnittelemassa ja päättämässä asioista jos hän ei tiedä riittävästi toiminnan tavoitteista, omasta roolistaan yhteisössä sekä muista toimintamahdollisuuksista. Aikuisen tulee antaa tietoa lapselle sellaisella muodolla, että tieto on helposti vastaanotettavissa, ymmärrettävissä ja muistettavissa. Materiaaliset resurssit koskevat päiväkodin tiloja ja välineitä, joita toiminnassa tarvitaan. Lapsella on rajalliset mahdollisuudet päästä käyttämään näitä resursseja, koska pääsy kaikkiin päiväkodin tiloihin on rajoitettu tai lapsen toimintaa tiloissa on etukäteen säädelty. Osa materiaaleista voi olla lapsen ulottumattomissa tai lapsi ei tiedä niiden olemassaolosta. (Turja 2011: 51.)

Osallisuuden tunne saa aikaan lapsessa tunteen omasta osallisuudesta, yhteenkuuluvuudesta, hyväksytyksi tulemisesta sekä vaikuttamisesta yhteisössään. Tunteeseen liittyy tietoisuus siitä, että lasta kuullaan ja hän on mukana vaikuttamassa. Tunne omasta vaikuttamisesta vahvistaa lapsen itsetuntoa sekä voimaantumisen tunnetta. Osallisuuden tunne muodostuu yksilöllisesti, mutta dialogista vuorovaikutusta muiden kanssa voidaan pitää perustana sille. Lapsen osallisuuden kokemuksilla on useita myönteisiä vaikutuksia. Tällaiset vaikutukset ovat muun muassa lisääntynyt kyky ajatella omaa ajatteluaan, käsitys itsestä selkiytyy, itseluottamus kasvaa sekä yhteisössä tarvittavat taidot kehittyvät. (Turja 2011: 52.)

3.1 Aikuinen osallisuuden mahdollistajana

Se missä määrin lapsen osallisuus on mahdollista, riippuu paljolti aikuisesta. Aikuinen on se, joka viime kädessä tekee lapsen osallisuudesta mahdollista. Aikuinen on lapseen

verrattuna valta-asemassa ja tällöin voidaan puhua lapsi-aikuis-valtasuhteesta. Tämän suhteen sanotaan kuitenkin olevan muutospainetta, sillä lapset halutaan nyt nähdä aktiivisina ja aloitteellisina toimijoina, jotka rakentavat omaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Lapsi-aikuis-valtasuhdetta määrittävät sekä kasvattajan henkilökohtaiset näkemykset että kyseisessä kulttuurissa ja ajassa elävät yleiset käsitykset lapsen perusolemuksesta ja asemasta sekä oppimisen ja kehityksen luonteesta. Edellä mainitut käsitykset vaikuttavat siihen, miten itseohjautuvasti lapsen ajatellaan eri ikävaiheissa kykenemään toimimaan. Lapsen keskeneräisyyteen ja osaamattomuuteen keskittyminen kytkeytyy ajatukseen siitä, että kasvatuksen ensisijainen tehtävä on kasvattaa lapsia tulevaisuutta varten, yhteiskunnan osaaviksi aikuisiksi. (Turja 2011: 42 -43.)

Sanotaan, että yhteiskunnan rakenteelliset tekijät ja vallitsevat käsitykset lapsesta, lapsuudesta ja kasvatuksen luonteesta näkyvät lapsuuden keskeisten instituutioiden, kuten päiväkotien ja koulujen, toimintakulttuurissa ja myös kasvattajien tavassa määrittää lapsen ja aikuisen välistä valtasuhdetta. Lapsi-aikuisen - valtasuhde tulisi kuitenkin nähdä kaksisuuntaisena, joka rakentuu uudelleen arjen vuorovaikutustilanteissa. Lapsia ei tulisi pitää tässä suhteessa vain passiivisina osapuolina, vaan aktiivisina toimijoina, jotka monin keinoin hakevat valtaa ja omaa tilaa. (Turja 2011: 42 -43.)

Lapsen osallisuus on myös riippuvainen siitä, millainen rooli aikuisella on suhteessa lapseen. Kirby ja Gibbs (2006) ovat tutkineet millaista tukea lapset tarvitsivat aikuisilta pystyäkseen toimimaan ja tekemään päätöksiä. Tutkimuksessa ilmeni, että aikuinen saattaa toimia seitsemässä erilaisessa roolissa riippuen lapsen tuen tarpeesta. Ääripäinä rooleissa olivat pidättäytyjän sekä aktiivisen toimijan roolit. Pidättäytyjän roolissa aikuinen jättää lapset toimimaan yksin olemalla kuitenkin itse saatavilla jos apua tarvitaan. Aktiivisen toimijan roolissa aikuinen toimii lasten kanssa niin voimakkaasti, että lasten aloitteet ja näkemykset voivat jäädä sivuun. Edellä mainittujen roolien väliin sijoittuvat havainnoijan, mahdollistajan, aktivoijan, neuvojan, informoijan ja ohjaajan roolit. Toimijakseen lapsilähtöisesti aikuisen tulisi puuttua tapahtumien kulkuun vain, jos lapset selvästi hakevat apua toiminnalleen, aikuisten ei tule tällöin ohjata ja tehdä aloitteita lapsille. (Vennisen – Leinosen – Ojalan 2010:7-8 mukaan.)

3.2 Lapsilähtöisyys

Osallisuus kytkeytyy tiiviisti yhteen lapsilähtöisyyden kanssa, koska molemmille on olennaista lapsen kunnioittaminen, kuuleminen sekä toimintaan mukaan ottaminen. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen toimintaan, kokemuksiin ja kulttuuriin pohjaavaa oppimis- ja opettamisprosessia. Lapsilähtöisen kasvatuksen kuvaillaan olevan tietoista, lapsen yksilöllisistä tarpeista, kokemuksista, kehitystasosta, kiinnostuksen ja mielenkiinnon kohteista lähtevää kasvatuksellista toimintaa. Lapsilähtöisellä kasvatuksella on positiivisia vaikutuksia lapseen. Sen on todettu tukevan lapsen itsetuntoa sekä edistävän lapsen sopeutumista yhteiskuntaan. (Järvinen – Laine – Hellman - Suominen 2009:35- 36.)

Kasvattaja, joka toimii lapsilähtöisesti, kunnioittaa lasta ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat tunteet, ajatukset, kiinnostuksen kohteet, mielipiteet, vahvuudet ja kehittymistarpeet. Lapsilähtöisen kasvattajan tulee luottaa lapsen omaan kasvuun ja kykyihin ja nähdä lapsi aktiivisena tekijänä, toimijana, tutkijana ja leikkijänä. Sanotaan, että lapsilähtöisessä toiminnassa kasvattajat keskustelevat lasten kanssa ja rohkaisevat lapsia kertomaan ajatuksistaan, kuuntelevat lasta aidosti ja kiinnostuneesti ja ottavat lapsen mielipiteen huomioon, luottavat lapseen ja antavat hänelle mahdollisuuksia tehdä aloitteita ja valita toimintojaan. Kasvattajalla tulee olla herkkyyttä kohdata lapsi ja hänen yksilölliset tarpeensa voidakseen toimia lapsilähtöisesti. (Järvinen ym. 2009: 34 -38.)

3.3 Yhteisöllisyys osallisuuden vahvistajana

Käsite yhteisö viittaa yhteisyyteen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, ihmisten väliseen suhteeseen ja siihen, mikä on yhteistä tietyille ihmisryhmälle (Kaipio 2000:11). Yhteisö voidaan nähdä paikkana, jossa voi kokea yhteenkuuluvuutta ja ymmärretyksi tulemistä. Yhteisöstä saa tukea ja siinä toimiessaan saa olla oma itsensä. (Haapamäki 2000:14.) Osallisuuteen liittyy yhteisöön kuulumisen ja siihen vaikuttamisen tunne. Osallisuus yhteisöön, kuten perheeseen ja ryhmään, rakentuu vastavuoroisen, toisia huomioivan ja aktiivisen osallistumisen toiminnan kautta. (Oranen 2007:5.)

Päivähoito sisältää kolmenlaisia yhteisöjä: kasvatusyhteisön sekä kasvattajien että lasten yhteisön. Kasvatusyhteisöstä puhuttaessa on havaittu, että lapsen toiminnan

suunnittelussa lapset on hyvä ottaa mukaan suunnitteluprosessiin. Osallistamalla lapset pystyvät ennalta hahmottamaan tulevaisuuttaan ja rooliaan sekä siten entistä enemmän sitoutumaan tulevaan toimintaan. Yhteisöön ja sen toimintaan osallistuminen antaa lapsille eväitä hänen itsenäiseen kasvutapahtumaan, jossa hän oppii kantamaan vastuuta itsestään ja muista ihmisistä. (Haapamäki 2000: 23- 39.) Lapsille annettu mahdollisuus vaikuttaa yhteisöjen toimintaan, vaatii vaivannäköä ja resursseja kasvattajalta. Onnistuneesti toteutunut toiminta voimaannuttaa lasta ja antaa hänelle kokemuksen asian omistajuudesta, siitä että suunnitelmat ja päätökset ovat hänen omiaan. (Oranen 2007:11.) Lapsille on tärkeää osoittaa yhteisten tilanteiden ja yhdessä tehtyjen päätösten tärkeys. Heille on myös välitettävä, että lasten osallistumisella ja mielipiteillä on merkitystä. Yhteisessä toiminnassa mukana oleminen lisää yksilön itsearvostusta sekä vahvistaa identiteettiä, yhteisöön sitoutumista ja parempaa toimintakykyisyyttä. (Haapamäki 2000: 41- 61.)

Yhteisöllisyyden rakentumisen toteutumisen vuoksi on tärkeää, että päivittäisessä toiminnassa on riittävästi sellaisia hetkiä, jolloin yhteisön jäsenet kokoontuvat yhdessä pohtimaan yhteisön yhteisiä asioita ja tapahtumia. Yhteisön jäseniltä edellytetään mahdollisimman aktiivista osallistumista yhteiseen toimintaan omana itsenään, omine käsityksineen ja mielipiteineen, jotta yhteisöllisyys voisi rakentua. Yhteisön kehittymisen kannalta on välttämätöntä, että ihmisille annetaan mahdollisuuksia kokea kuuluvansa yhteisöön arkipäivän tapahtumien kautta. (Haapamäki 2000:33- 43.) Osallisuuden toteutuessa ryhmätoimintana se paneutuu vuorovaikutukseen ja yhteiseen toimintaan, joka tapahtuu ryhmässä. Tällöin kaikki osallistujat, kasvattajat ja lapset ovat tasa-arvoisia keskenään. (Stenvall – Seppälä 2008:10- 16.)

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Kvalitatiivinen opinnäytetyö

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto on koottu ja purettu tekstiksi, jonka olemme sitten teemoitelleet ja analysoineet. Seuraavaksi esittelemme tutkimuksemme luonteen ja kuvailemme prosessin alusta loppuun.

Laadullinen aineisto tarkoittaa sitä, että se on ilmiösultaan tekstiä. Tästä esimerkkejä ovat muun muassa erimuotoiset haastattelut ja havainnoinnit. (Tuomi - Sarajärvi 2006:15.) Kvalitatiivinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta tutkimuksesta siten, ettei se perustu tilastoihin ja on siis luonteeltaan ei-numeraalinen.

Laadullisen tutkimuksen päämäärä ei ole tilastolliset yleistykset. Päämääränä on kuvata jotain ilmiötä tai tapahtumaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että siihen osallistuneet henkilöt tietävät mahdollisimman paljon tutkittavasta ilmiöstä. Näin ollen on olennaista, että tutkittavien valinta on harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi - Sarajärvi 2006:87 -88.) Koska koko tutkimuksemme perustuu lapsiin ja heidän mielteisiinsä, oli lasten valinta tutkimushenkilöiksi ilmeinen. Tarkkaan piti kuitenkin harkinta opinnäytetyöhömme osallistuvien lasten ikä ja lukumäärä. Lapsen iällä oli väliä, jotta hän kykenisi vastaamaan kysymyksiin ja osallistumaan sadutukseen eli toisin sanoen ilmaisemaan itseään verbaalisesti. Myös lasten lukumäärä oli olennainen aineiston kattavuuden kannalta. Koko prosessi lähtee kuitenkin käyntiin ongelmanasettelusta. Kun tutkimusongelma on asetettu, on mahdollista lähteä suunnittelemaan aineistonkeruumenetelmiä ja analysointimenetelmiä.

Ongelmanasettelu alkaa, kun tutkija on perehtynyt tutkimukseen liittyviin teoreettisiin lähtökohtiin. Näin lähtökohdat käännetään ongelmien muotoon. Tällä tavalla ongelmat voivat ohjata empiirisen aineiston hankintaa ja käsittelyä niin, että tutkijan oman teorian edelleen kehittäminen sujuu. (Syrjälä - Ahonen - Syrjäläinen - Saari 1994:134.) Meidän ongelmanasettelumme ei sujunut aivan tämän kaavan mukaan, sillä saimme jo valmiiksi aiheen. Aiheen saatuaamme tutustuimme kuitenkin aiheen teoreettiseen viitekehykseen ja aloimme suunnitella oman tutkimuksemme etenemistä.

Ongelmanasettelun jälkeen tutkija määrittää tutkimushenkilöille annettavat tehtävät, kuten keskeiset haastattelukysymykset tai sadutus- ja piirtämistehtävät (Syrjälä ym. 1994:134). Kun tutkimusongelman asettelu oli tehty, aloitimme aineistonkeruun suunnittelun. Halusimme käyttää erilaisia menetelmiä, jotta aineistosta tulisi mahdollisimman kattava. Päädyimme lopulta piirtämistehtävään, sadutukseen ja haastatteluun.

4.2 Prosessin kuvaus

Teimme opinnäytetyössämme yhteistyötä erään Espoossa sijaitsevan päiväkodin kanssa. Olimme jo etukäteen päättäneet, että haluamme aineiston kattavuuden vuoksi noin 7-9 päiväkodin lasta. Halusimme heidän olevan 4- 5-vuotiaita. Annoimme päiväkodin johtajan tehtäväksi valita sopivimmat lapset, sillä hän tuntee heidät parhaiten. Vanhemmille annettiin lupalaput (Liite1), joissa selitettiin tutkimuksen tarkoitus ja pyydettiin lupaa lapsen osallistumiseen. Loppujen lopuksi meillä oli seitsemän 4-5-vuotiasta lasta, joiden kanssa toteutimme opinnäytetyömme aineistonkeruun eri vaiheet.

Ennen aineistonkeruuta perehdyimme menetelmiin liittyviin materiaaleihin ja suunnittelimme aineistonkeruun eri vaiheet. Halusimme aloittaa aineistonkeruun tutustumalla lapsiin. Olimme suunnitelleet muutaman tutustumisleikin, jotta lapset tulisivat meille tutuksi ja me lapsille. Leikkien jälkeen siirryimme ryhmasadutukseen, jotta sadutus tulisi niille lapsille tutuksi, jotka eivät olleet sitä ennen kokeilleet. Jokainen lapsi sai sanoa yhden lauseen omalla vuorollaan ja seuraava lapsi jatkoi siitä mihin edellinen jäi. Tällä tavalla jatkoimme noin neljä kierrosta. Toinen meistä kirjoitti sadun ylös ja toinen ohjasi lapsia. Tuokion päätteeksi laitoimme lattialle kortteja, joissa oli surullinen tai hymyilevä naama. Lapset saivat näistä valita itselleen yhden kortin kuvaamaan tunnetilaa, joka heille jäi tuokion jälkeen. Kaikki lapset valitsivat hymynaaman ja sanoivat nauttineensa kovasti yhteisestä tuokiosta.

Seuraavalla käynnillä keskityimme ihannepäiväkodin piirtämiseen. Ennen kun ryhdyimme piirtämään, leikimme muutaman tutustumisleikin, jotta luottamus meitä kohtaan kasvaisi. Aloittaessamme itse piirustusten tekemisen ohjeistimme lapsia piirtämään mitä tahansa he haluavat aiheeseen liittyen. Kun lapset olivat valmiita, pyysimme heitä kertomaan kuvastaan ja kirjoitimme vastaukset ylös. Tuokion päätteeksi lapset valitsivat taas kortin ja tälläkin kertaa kaikki lapset valitsivat iloiset naamat ja totesivat kokemuksen olleen erittäin myönteinen.

Viimeisellä kerralla veimme lapset yksitellen erillisiin tiloihin, jossa sadutimme ja haastattelimme heitä. Ajan säästämiseksi ja tilanteen luontevuuden takia päätimme, että on parempi, jos paikalla on vain yksi aikuinen ja haastattemme ja sadutamme

lapsia erikseen. Aloitimme sadutuksella, josta siirryimme sitten luontevasti haastattelukysymyksiin. Lopuksi kysyimme lapsilta vielä lisää heidän piirtämistään kuvista.

4.3 Sadutus aineistonkeruumenetelmänä

"Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat" (Karlsson 2000b:10).

Tämän takia valitsimme sadutuksen yhdeksi tutkimusmenetelmäksi opinnäytetyöhömmä. Koimme, että voimme saada enemmän irti lapsista sadutuksen kuin suorien kysymysten avulla. Tarinallaan lapset piirtävät meille kuvan unelmapäiväkodistaan.

Sadutus- menetelmässä pyydetään lasta, aikuista tai ryhmää kertomaan satu: "Kerro satu tai tarina!" Sen jälkeen saduttaja kirjoittaa sadutettavan kertoman tarinan ylös juuri niin kuin hän sillä hetkellä kertoo. Tarina kirjoitetaan muistiin sana sanalta, mitään muuttamatta. Kun tarina on valmis, saduttaja lukee sen ääneen, jotta kertoja voi halutessaan muuttaa sitä. (Karlsson 2006:18.) Käytimme opinnäytetyössämme sekä yksilö- että ryhmäsadutusta, koska tulimme siihen tulokseen, että saisimme näin menetelmästä eniten irti. Aloitimme saduttamalla lapsia ryhmässä, jotta heillä olisi enemmän aikaa tutustua meihin. Vasta kuvien piirtämisen jälkeen siirryimme yksilösadutukseen.

Sadutuksesta saa eniten tietoa irti, kun saduttaa samaa henkilöä useampaan kertaan. Näin kertoja saa tuotua päällimmäiset mietteensä esille. Näin kummatkin osapuolet oppivat jotain: saduttaja oppii kuuntelemaan ja kertoja tottuu kertomaan mielipiteensä muissakin tilanteissa. Täten esimerkiksi lapsen itseluottamus kasvaa. (Karlsson 2006:19.) Sadutimme valitsemiamme lapsia siis kahdesti, jotta tutkimusaineistosta tulisi mahdollisimman kattava. Ryhmäsadutuksen perimmäinen idea oli tutustua toisiimme ja kokeilla sadutusta, sillä kaikki lapset eivät olleet vielä sitä kokeneet.

Kun tarina on valmistunut ja luettu ääneen, kertoja voi vielä muuttaa sitä. Saduttaja ei kuitenkaan korjaa virheitä ollenkaan. Valmiiseen tarinaan merkitään sopimuksen mukaan kertojan etu- ja sukunimi, ikä, kerrontapaikka, päivämäärä, kirjaaja ja muut

kuulijat. Lisäksi saduttaja voi tehdä omia muistiinpanoja havainnoistaan. (Karlsson 2000b:62.) Yksilösadutus- ja haastattelutilanteessa olimme yksin, mutta tutustumis- ja piirustushetkissä olimme molemmat mukana. Tällä tavoin toinen pystyi tekemään muistiinpanoja. Esimerkiksi piirustus- tuokiossa toinen kysyi lapsilta mitä he olivat piirtäneet, jotta toisella jäisi aikaa kirjoittaa vastaukset ylös.

Perinteinen havainnointi ja dokumentointi eroavat sadutus- menetelmästä. Ero on siinä, että havainnoinnin ja dokumentoinnin tavoite on tuoda esille tietoa, joka kiinnostaa dokumentoijaa. Sadutuksessa taas halutaan saada esiin kertojan tärkeänä pitämä näkökulma. Dokumentoija kirjoittaa muistiinpanoja itselleen, kun taas saduttaja kirjaa tietoa avoimesti yhteisen toiminnan pohjaksi kaikkia varten. (Karlsson 2000a:93.) Juuri tämä näkökulma tekee sadutuksesta lapsilähtöistä. Ryhmäsadutuksessa kerroimme lapsille, että kirjaamme vain ja ainoastaan sen minkä he kertovat ja sen sanatarkasti. Yksilösadutus- ja haastattelutilanteissa kerroimme heti alussa, että meillä on nauhurit käytössä, joten lapset tiesivät, että kaikki "kirjataan ylös". Näin heille ei tule epämukavaa tunnetta siitä, mitä aikuinen oikeastaan kirjoittaa ylös. Kaikki oli täten avointa.

4.3.1 Sadutusolosuhteet

Yksi sadutuksen hyvistä puolista on se, ettei sen toteuttamiseen tarvita juuri minkäänlaisia resursseja. Materiaaliksi tarvitaan vain paperi ja kynä ja sen lisäksi paikka, jossa sadutuksen voi toteuttaa. Sitä voidaan tehdä yksilöllisesti tai ryhmissä, pienissä tai isoissa. Yksilö- ja ryhmäsadutustilanteet eroavat kuitenkin toisistaan, minkä takia monet käyttävät molempia sadutusmuotoja. (Karlsson 2000b:70.) Sadutusta voi myös käyttää minkä tahansa ryhmän kanssa, iästä riippumatta.

Ennen ryhmäsadutuksen alkua kävimme läpi sadutuksen konseptin ja varmistimme, että kaikki lapset ymmärtävät sen idean. Kerroimme myös, mitä varten tarvitsemme heidän apuaan. Myös yksilösadutustilanteessa muistutimme lapsia sadutuksesta. Ryhmäsadutuksessa oli siis mukana kaikki lapset. Aiheen jätimme vapaaksi, jotta lapset saisivat itse päättää satunsa kulun. Yhteisestä sadusta tuli jopa suhteellisen johdonmukainen ja se oli tarinan muodossa. Kuitenkin yksilösadutuksessa saduista ei tullut niinkään tarinoita, vaan lähinnä vastauksia kysymykseen, millainen on hyvä

päiväkoti. Tähän syynä on todennäköisesti se, että aihe oli valittu valmiiksi ja lapset eivät osanneet pukea ajatuksiaan tarinan muotoon. Sillä ei kuitenkaan ole väliä, koska heidän mielipiteensä tuli saduista silti ilmi.

4.3.2 Sadutuksen haasteet ja mahdollisuudet

Myös sadutukseen, kuten muihinkin tutkimusmenetelmiin, sisältyy ongelmia. Joku lapsi saattaa esimerkiksi olla sitä mieltä, ettei hän osaa kertoa. Tähän voi olla syynä se, ettei lapsi alussa tiedä mitä sadutus on, ja se saattaa muodostua joillekin kertomisen esteeksi. Lapsi saattaa myös kuvitella, että hänen pitää muistaa ulkoa jokin kuulemansa tarina. (Karlsson 2000b:71.)

Aikuiset saattavat pelätä, ettei esimerkiksi lapselta tahdo tulla satua ollenkaan, vaikka tämä pelko onkin usein osoittautunut turhaksi. Joskus voi kuitenkin käydä niin, ettei kertojalta synny satua. Silloin saduttajan kannattaa tarkastella myös omaa asennettaan: kuunteleeko hän oikeasti ja millaisia odotuksia hänellä on tilanteelta ja miten mahdolliset odotukset vaikuttavat tilanteeseen. (Karlsson 2000b:128.)

Tilanteessa voi käydä myös päinvastoin: sadulle ei tahdo tulla loppua. Tarkoituksena on yleensä kirjata tarinaa kunnes kertoja ilmoittaa sen olevan valmis, mutta joskus aikaa ei ole tarpeeksi ja muut lapset odottavat jonossa. Näihin ongelmiin voidaan kuitenkin löytää ratkaisuja. Esimerkiksi ryhmäsadutus tai tarinan jatkaminen kotona voivat poistaa kyseiset ongelmat. (Karlsson 2000b:130.)

Sadutusmenetelmällä on myös monta hyvää puolta ja sen toimivuutta osoittaa sen varsin laajalle levinnyt käyttö (Karlsson 2000a:185). Sadutus menetelmänä kiehtoi meitä alusta asti ja opinnäytetyömme aiheenkin muututtua pidimme kiinni tutkimusmenetelmästämmme. Varsinkin tähän opinnäytetyöhön sadutus on monesta syystä paras valinta ja perustelemme seuraavaksi miksi näin on.

Sadutusmenetelmää tuntuu sopivan kaikille, niin aikuisille kuin lapsillekin. Sekä arat että raisut lapset hyötyvät tästä mentelmästä: arat lapset rohkaistuvat kuunnellessaan muiden lasten satuja sekä kertoessaan omia ja raisut lapset löytävät tavan viihdyttää kuulijoitaan satujen maailmasta löytämillään aineksilla. (Karlsson 2006:136.) Kun

olemme saduttaneet lapsia ennen tätä opinnäytetyötä, olemme huomanneet saman seikan. Arat lapset, jotka eivät aluksi uskalla osallistua, rohkaistuvat usein muiden satujen kuulemisesta huomattuaan, ettei kukaan nolaa itseään vaan kaikki kirjoitetaan ylös mitä lapsi sanoo. Rajummat lapset taas saattavat löytää kanavan purkaa energiaansa ja nähdessään itse tekemänsä tuloksen saavat mahdollisesti uutta itsevarmuutta.

Lapsille turvallisuuden tunne on tärkeä. Mitä turvallisempi tilanne lapsesta on, sitä avoimemmin hän osallistuu toimintaan. Karlssonin (2000b:136) mukaan turvallisuuden tunne syntyy, kun toiminta koetaan yhteiseksi, toista arvostavaksi ja kuuntelevaksi. Sadutuksella on yleensä yhteinen päämäärä, johon kaikki lapset osallistuvat. Näin siitä tulee tärkeää kaikille. On tärkeää, että lapset tietävät, että kaikkea heidän kertomaansa arvostetaan ja kukaan ei sitä halveksi eikä pilkkaa. Lapsen on myös tunnettava, että häntä kuunnellaan oikeasti ja että hänen kertomastaan ollaan kiinnostuneita. Nämä seikat tulee ottaa huomioon tutkimuksen onnistumiseksi. Mikäli lapsilta kysyttäisiin vain lyhyitä kysymyksiä, lapselle saattaa tulla tunne siitä, ettei hänen vastauksistaan olla oikeasti kiinnostuneita. Sadutusmenetelmässä lapsi päättää itse kertomansa sisällön, joten näin hänestä saa parhaiten tietoa haluamaansa aiheeseen. Koska lapset ovat yleensä motivoituneita sadutukseen he kokevat sen tärkeäksi ja näin myös levottomuus vähentyy (Karlsson 2000b:136).

4.3.3 Sadutus ja lapsilähtöisyys

Kuten aiemmin olemme jo todenneet, sadutus- menetelmä tukee lapsilähtöisyyttä. Koko opinnäytetyömme keskeinen käsite on juuri lapsilähtöisyys ja koko tutkimuslähtökohtamme lähtee siitä. Me kysymme lasten mielipiteitä hyvästä päiväkodista ja keräämme aineistomme ainoastaan lapsilta.

Kun toimitaan yhteistyössä lasten kanssa, on tunnettava, mitä he ajattelevat eri asioista. Lasten ajatuksia tulee arvostaa ja kuunnella, jotta toiminta voi ponnistaa lasten ja työntekijöiden yhteiseltä pohjalta. (Karlsson 1999:60.) Jotta toiminta olisi mahdollisimman lapsilähtöistä, on aikuisen kyettävä antaa lapsen itse kertoa mielipiteensä siihen puuttumatta. Lasta ei voi pakottaa antamaan haluamiaan

vastauksia; lapsi kertoo vain sen mikä on hänestä tärkeää. Juuri tämän takia sadutusmenetelmä sopii hyvin meille aineistonkeruumenetelmäksi.

Tarinan sanatarkka kirjaaminen lisää sadutuksen lapsilähtöisyyttä. Sen avulla osoitetaan, että saduttaja on kiinnostunut kertojan ajatuksista ja pitää niitä kirjaamisen arvoisina. Tällä tavalla kertojan tiedot ja kokemukset toimivat toiminnan lähtökohtana ja sisältönä. (Karlsson 2000a:93.) Lapset tiesivät, että heidän kertomansa kirjataan tarkasti ylös siihen mitään lisäämättä. Tällä tavalla aikuisen osallistuminen näkyy vasta tulosten analysoinnissa.

Karlssonin mukaan ei ole ennalta asetettuja oikeita tai vääriä ratkaisuja, joita varten sadutetun vastauksia arvioidaan. Lapsien ajatukset ja niiden kerrontatapa ovat sen sijaan kiinnostuksen kohteena. (Karlsson 2000a:92.) Sillä ei ole väliä, mitä me olisimme lapsilta halunneet kuulla, vaan sillä, mitä he haluavat itse kertoa. Joskus voi käydä niin, ettei mullistavia tuloksia esiinny lasten vastauksissa, mutta sekin jo varmaan kertoo itsessään, ettei muutoksen tarve ole suuri. Tärkeintä on joka tapauksessa lapsen näkemys.

Sadutuksen pohjana toimii siis aktiivinen ja osaava lapsikäsitys, kertojan taidot, kyvyt ja aikaisemmat kokemukset. Tämän takia heille annetaan mahdollisuus omiin puheenvuoroihin ja aloitteisiin. (Karlsson 2000a:93.) Lapsilähtöisyyteen on alettu kiinnittämään enemmän huomiota ja sen takia on tärkeää käyttää sadutuksen kaltaisia menetelmiä lasten osallisuuden lisäämisessä.

4.4 Kuvitus

Aloitimme tuokion muistelemalla edellistä tapaamiskertaa. Tutustumisleikkien jälkeen keskustelimme siitä mitä tulisimme tekemään meneillään olevalla tuokiolla. Lapset saivat kukin omalla vuorollaan puheenvuoron kertoa millainen olisi heidän mielestään hyvä päiväkotit. Tämän jälkeen siirryimme piirustuspöydän ääreen ja annoimme lapsille tehtäväksi piirtää kuva hyvästä päiväkodista. Lapset ryhtyivät piirtämään kuviaan innostunein mielin. On todettu, että lapset eivät kuvissaan arvosta yksilöllisyyttä tai taiteellisia ansioita, vaan sitä, että kuvat esittävät heidän tarkoittamiaan asioita (Rusanen - Torkki 2001: 90). Juuri tämän vuoksi emme halunneet käyttää

esimerkkikuvia päiväkodista, vaan annoimme heille täyden luvan käyttää mielikuvitustaan kuvissaan ja korostimme, että kuva saa olla juuri sellainen kuin kukin itse mieltää hyväksi päiväkodiksi. Kuvitustilanne oli keskustelevalta, lapset halusivat piirtelyn ohessa keskustella niin muiden lasten kuin meidänkin kanssa tulevasta kuvasta. Lapsille onkin tärkeää kuulla samanikäisten mielipiteitä sekä jakaa ehdotuksia ja neuvoja piirustusten parantamiseen (Rusanen - Torkki 2001: 90). Lapsilla oli runsaasti aikaa käytettävänä kuvien valmistamiseen. Piirustusten ollessa valmiita keräännymme yhteen ja kukin lapsi sai vuorollaan kertoa omasta kuvastaan ja mitä oli kuvaan piirtänyt. Kiitimme jokaista lasta heidän hienoista tuotoksistaan ja olimme todella tyytyväisiä tuokion ja kuvien onnistumiseen.

4.5 Lapsi- ja teemahaastattelu

Aineistonkeruumme kohteina olivat lapset, joten perehdyimme lapsihaastattelun teoriapuoleen ennen aineistonkeruun aloittamista. Lapsia haastateltaessa tulee ottaa huomioon eri asioita kuin esimerkiksi aikuisia haastateltaessa. Ennen aineistonkeruun aloitusta sovimme lapsihaastatteluiden teemat ja kysymykset. Valmiina meillä oli muutama kysymys, muuten olimme päättäneet vain aihe-alueista, joista halusimme saada tietoa. Esittämämme kysymykset olivat: 1) Millainen on hyvä päiväkotikoti, 2) mitä muuttaisit päiväkodissa ja 3) mikä on päiväkodissa mukavinta ja ikävintä. Aihealueiksi olimme valinneet päiväkodin henkilökunnan, päiväkodin toimintaympäristönä sekä päiväkodin materiaalit ja ohjelman. Näistä kyselimme lapsilta laajemmin. Seuraavaksi esittelemme lapsihaastatteluun liittyviä keskeisiä elementtejä.

Haastattelussa aseteltujen kysymysten tulisi sopia lapsen ikätasolle ja kehitykselle. Tärkeää on se, että kysymykset on asetettu lapsen näkökulmasta ja niin, että ne nousevat lapsen kokemusmaailmasta, eikä aikuisen. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:70.) Mietimme pitkään kysymysten sanamuotoja. Halusimme esittää kysymykset mahdollisimman yksinkertaisesti, mutta niin, että niihin on tilaisuus vastata laajasti. Oli vaikeaa arvioida, millaisia kysymysten tulee olla, jotta 4-5-vuotiaat lapset ymmärtävät ne. Yritimme muovata kysymykset puhekielellä ja käyttää sanoja, jotka ovat varmasti tuttuja lapsille. Esimerkkinä tästä on kysymyksemme "mikä on ikävintä päiväkodissa?". Ymmärtääkö neljävuotias lapsi oikeasti sanan "ikävä" merkityksen? Vai onko parempi

käyttää sanoja kuten kurjaa tai tylsää? Tulimme siihen tulokseen, että yritämme käyttää sanoja, joita tämänikäiset lapset käyttävät ja varmasti ymmärtävät.

Lapsihaastattelussa on olennaista, että tutkija käyttää sellaista kieltä, jota lapsi ymmärtää. Tärkeää on myös, että haastattelija on ymmärtäväinen ja kärsivällinen kuuntelija. Lapsen on tunnettava olonsa turvalliseksi aikuisen kanssa ja hänen tulee tuntea, että hänen kertomallaan on merkitystä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:75- 76.) Tämä oli yksi syy nauhurin käyttöön. Kun haastattelun nauhoittaa, voi aikuinen keskittyä lapsen vastauksiin katsomalla häntä silmiin ja osoittamalla muutenkin ei-sanallisella viestinnällä, että on keskittynyt lapsen kertomukseen. Nauhurin käyttöön oli myös toinen syy. Aikuisen voi olla vaikeaa seurata lapsen ajatuksenjuoksua, sillä lapsen puhe on niin nopeaa ja omaperäistä (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:77). Puheen litteroinnin jälkeen on helpompi seurata lapsen kertomaa.

Lapsihaastattelun alaikärajana pidetään yleensä neljää vuotta. Sen ikäisenä lapsen kieleen tulee enemmän kuvailevia sanoja erilaisista tapahtumista ja ihmisten välisistä suhteista. Tämän ikäisenä lapsella on taitoa ja kykyä ymmärtää sekä keskustella aikuisen kanssa esimerkiksi haastattelutilanteessa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:75.) Emme huomanneet merkittävää eroa neljä- ja viisivuotiaiden vastausten välillä. Vaikeuksia ei lapsilla ollut puheen tuottamisessa ja mielipiteensä esittämisessä, mutta kaikkiin kysymyksiin ei yksinkertaisesti löytynyt vastausta tai lapsi ei halunnut sitä kertoa. Lasta ei tule painostaa vastaamaan kysymyksiin mikäli lapsi ei halua niihin vastata (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:73).

Lapsihaastattelutilanteessa eteen voi tulla monenlaisia ongelmia. Kyrönlampi- Kylmäsen (2007:82) mukaan aikuisen kysymyksiin pohjautuvassa toimintatavassa voi käydä niin, että lapsella ei ole tilaa esittää omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Me huomioimme tämän kyselemällä lapsilta haastattelun lopuksi, olisiko heillä mitään lisättävää kertomukseensa. Kehotimme lapsia kertomaan mitä tahansa mitä heille tulee aiheesta mieleen. Useimmilla ei kuitenkaan ollut mitään lisättävää antamiinsa vastauksiin. Lapsi saattaa myös kokea, että hänen tulee vastata kysymyksiin jollain tietyllä aikuisen vaatimalla tavalla.

Lapsihaastattelua suunniteltaessa ja toteutettaessa tulee ottaa huomioon, että lapset ovat erilaisia haastateltavia kuin aikuiset. Lapset ajattelevat asioista eri lailla kuin aikuiset, joten heidän vastauksensakin ovat hyvin erilaisia. Lapset eivät myöskään kykene keskittymään samalla tavalla kuin aikuiset, joten haastattelun kesto ei voi olla liian pitkä. Harva lapsi pystyy ilmaisemaan halukkuutensa päättää haastattelu, vaikka hänellä onkin siihen oikeus (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:74). Kyrönlampi- Kylmäsen (2007:73) mukaan lapsihaastattelussa tulee ottaa huomioon seuraavia asioita: tuntemus lapsen kehityksestä, aikuisen rooli ja lapsen odotukset, haastattelutekniikka, tilannetekijöiden, kuten lapsen väsymyksen, huomioiminen sekä eettiset kysymykset.

Jotta tutkija voi luoda vuorovaikutuksellisen suhteen lapsen kanssa, vaaditaan häneltä herkkyyttä ja hienotunteisuutta (Kyrönlampi-Kylmänen 2007: 79 -80). Luottamus, kunnioitus ja kriitikittömyys luovat pohjaa aikuisen ja lapsen väliselle hyvälle vuorovaikutussuhteelle. Lapselle tulee tehdä selväksi, ettei kysymyksiin ole olemassa väärää vastauksia, vaan jokainen sana ja lause ovat yhtä tärkeitä. Lapsen tulee myös tietää, ettei hänen vastauksiaan pilkata tai kritisoida.

Lapsi tarvitsee aikaa, jotta luottamus aikuista kohtaan syntyisi. Tutkijan on ansaittava lapsen luottamus ja se syntyy helpommin, mikäli lapsen ja tutkijan välinen valtasuhde on mahdollisimman vähäinen. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:90.) Valtasuhdetta voi Kyrönlampi- Kylmäsen (2007:90) mukaan vähentää pitämällä haastattelun paikassa, johon aikuiset eivät yleensä tule. Lapsen tulee mieltää aikuinen muuna kuin autoritaarisena kasvattajana, jotta hän kertoisi haastattelutilanteessa avoimesti asioistaan. Aikuisen on asetettava lapsen tasolle, jotta dialogista tulisi onnistunut ja kumpaakin osapuolta kunnioittava. "Tutkimushaastattelutilanteessa aikuisen on uskallettava uppoutua ja antautua lapsen elämismaailmaan" (Kyrönlampi-Kylmänen 2007:152).

Yksi aineistonkeruumenetelmistämme oli siis lasten yksilöllinen haastattelu. Koska olimme valinneet haastatteluihin jo valmiin teeman ja kysymykset, oli kyseessä teemahaastattelu. Seuraavaksi kerromme lyhyesti teemahaastattelun luonteesta. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa keskustelu käydään valmiiksi mietittyjen teemojen ja aiheiden ympärillä. Siinä pyritään huomioimaan haastateltavien tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Vaikka valmiit teemat pyritään keskustelemaan

haastateltavien kanssa, antaa se tilaa ihmisten vapaalle puheelle. Tyypillistä on, että teemojen puhumisjärjestys on vapaa, eikä niistä puhuta välttämättä kaikkien haastateltavien kesken samanlaisessa laajuudessa. Teemahaastattelu edellyttää huolellista aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien tilanteen tuntemista. Käsiteltävät teemat tulee valita aiheeseen perehtymisen pohjalta. Tärkeää on myös valita tutkittavaksi sellaisia henkilöitä, joilta arvellaan saatavan parhaiten aineistoa kiinnostuksen kohteena olevista asioista. (Saaranen-Kauppinen - Puusniekka 2006.)

4.6 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysillä luodaan aineistoon selkeyttä ja siten tuotetaan uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Pyrkimyksenä on tiivistää aineisto kadottamatta silti sen sisältämää informaatiota. (Eskola - Suoranta 1999:138.) Kun olimme päättäneet aineiston teemoittelu- vaiheen, siirryimme aineiston analyysiin.

Laadullisen tutkimuksen analyysissä edetään asteittain luottaen siihen, ettei ensimmäinen jäsenitys ole samalla viimeinen. Teemahaastattelussa esiintyvät teemat muodostavat jo eräänlaisen aineiston jäsenityksen, josta voi lähteä liikkeelle. (Eskola - Suoranta 1999:152.) Teemakortiston käyttö auttoi tässä jäsenityksen teossa, joka kuitenkin oli vain ensimmäinen jäsenitys. Opinnäytetyön edetessä jäsenitys muuttui.

Haastatteluaineistosta voidaan edetä analyysiin ainakin kolmella tavalla. Ensimmäisessä tavassa aineisto puretaan ja edetään siitä suoraan analyysiin. Toisessa tavassa aineisto koodataan aineiston purkamisen jälkeen ja edetään siitä sitten analyysiin. Kolmas tapa on yhdistää purkamis- ja koodaamisvaiheet, minkä jälkeen siirrytään analyysiin. (Eskola - Suoranta 1999:151.) Näistä tavoista valitsimme toisen. Koodasimme aineiston sen purkamisen jälkeen ja siirryimme siitä teemoittelun kautta analyysiin.

4.6.1 Purkaminen ja litterointi

Kun ryhmäsadutimme lapsia, teimme keskenämme työnjaon. Toinen kannustaa ja auttaa lapsia ja toinen kirjoittaa sadun ylös. Näin kummatkin pystyimme keskittymään omaan osioomme, eikä mikään mennyt meiltä ohi. Yksilösadutus- ja haastattelutilanteessa meillä oli kummallakin nauhurit käytössä. Sadut kirjoitimme

nauhoittamisen lisäksi ylös, mutta haastatteluissa keskityimme ainoastaan lapsen aitoon kuuntelemiseen ja läsnäoloon. Nauhuri on erittäin tarkka väline verrattuna haastattelijan tekemiin yksityiskohtaisiin muistiinpanoihin, mutta toisaalta se tallentaa vain tilanteen verbaalisen puolen (Alasuutari 2001:85). Tutkimuksemme ei kuitenkaan mielestämme tarvinnut ei- verbaalisen puolen havainnoimista. Aineistonkeruun päätyttyä siirryimme aineiston litterointiin.

Haastattelujen litterointi tekee mahdolliseksi niihin palaamisen tulkinnan ja johtopäätösten teon aikana. Vivahteiden säilymisen vuoksi haastattelujen litterointi tulee tehdä sana sanalta ja puhutun kielen mukaisena. (Syrjälä ym. 1994:140.) Litteroimme siis nauhoitukset sanatarkasti tekstiksi, jonka jälkeen ne voidaan koodata.

Litterointitekniikka vaikuttaa moneen asiaan. Haastattelu- tai havaintoaineiston rikkauden ja monipuolisuuden säilyttäminen sekä tekstien redusoiminen tarkemman analyysin ulkopuolelle, riippuvat litterointitekniikasta. Miten tarkkaan esimerkiksi änkkytykset, toistot tai epäröinnit kirjataan, riippuu siitä mihin tilanteiden aspekteihin tutkija aikoo analyysissään keskittyä. (Alasuutari 2001:85.) Kuten aiemmin totesimme, emme kokeneet tarpeelliseksi litteroida aineistoa niin tarkasti, että siinä näkyisi ei-verbaalinen viestintä. Hymähdykset, toistot ja puhekieli pidettiin ennallaan ja kirjattiin sanatarkasti.

4.6.2 Koodaus ja teemoittelu

Kun aineisto on litteroitu tekstiksi, alkaa sen koodaus. Jotta aineistoa on helpompi tulkita ja analysoida, on se järkevää jäsentää jollakin tavalla. Koodaus on tässä apuna. Me halusimme jäsentää aineiston haastattelujen teemojen mukaan, joten käytimme tiettyä värikynää tarkoittamaan tiettyä teemaa. Litteroidussa aineistossa olevat tekstikohdat, jotka liittyvät tiettyyn teemaan, alleviivattiin kyseisellä värillä. Tämän jälkeen jäsensimme vastaukset teemoittain analysointia varten.

Aineiston koodaukseen on olemassa ainakin kaksi erilaista tapaa. Ensimmäisessä tavassa lähdetään analysoimaan aineistoa aineistolähtöisesti ilman teoreettisia etukäteisolettamuksia. Tällä tavalla tutkijalla on olemassa etukäteistietoa tutkittavasta kohteesta, mutta sen ei anneta häiritä aineistosta itsestään nousevia teemoja. Toisen

tavan mukaan aineiston koodauksessa hyödynnetään joko jotakin teoriaa tai siihen otetaan jokin ennalta sovittu ja teoreettisesti perusteltu näkökulma. (Eskola - Suoranta 1999:153.) Me käytimme tutkimuksessamme ensimmäistä lähestymistapaa. Koodasimme haastattelujen tekstit kysymysten mukaan, koska totesimme sen jäsenyyksen olevan paras analysointivaihetta varten. Teemahaastattelun koodaamisessa voidaan käyttää teemahaastattelurunkoa apuvälineenä, sillä rungon rakentamisessa on käytetty aiemmista tutkimuksista kerättyjä teoreettisia näkemyksiä ja myös mahdollisesti omia kokemuksia (Eskola - Suoranta 1999:153). Lasten kertomat sadut luimme yhdessä moneen kertaan ja koodasimme ne sitten aineistosta nousevien teemojen mukaan. Emme siis ottaneet aineiston koodaukseen mitään ennalta suunniteltua teoriaa tai näkökulmaa.

Käytimme haastatteluiden ja satujen koodaukseen siis teemakortistoa, johon aineisto pilkotaan jatkossa tehtäviä tulkintoja varten. Teemakortisto toimii siis aineiston koodauksen apuvälineenä. (Eskola - Suoranta 1999:154 -155.) Alleviivattuamme vastaukset litteroidusta tekstistä, siirsimme ne teemoittain erilaisiin kortteihin. Siinä ne ovat helposti käytettävissä ja auttavat jäsentämään tulosten analyysissä ja johtopäätöksissä.

Teemakortisto muodostetaan tarina tai haastattelu kerrallaan. Aineistoa luettaessa sen reunaan merkitään teeman numero. Tämän jälkeen aineistosta poimitaan tekstikohdat, jotka koskevat kutakin teemaa. Tämän voi tehdä kahdella tavalla: joko tekstikohdat kopioidaan sellaisenaan teemakortteihin tai sitten tutkija tekee teksteistä omat tiivistelmänsä. (Eskola - Suoranta 1999:155.) Me käytimme ensimmäistä tapaa, sillä aineistomme ei ollut laaja.

4.7 Aineiston eettisyys ja luotettavuus

Jokaiseen tutkimukseen kuuluu myös eettinen tarkastelu. Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että aineistonkeruussa ja analysoinnissa on huomioitu niiden moraalinen puoli. Tähän puoleen kuuluu useita eri osa-alueita, joita esittelemme oman tutkimuksemme valossa seuraavaksi.

Eskolan ja Suorannan (1999: 52) mukaan tutkimuksen eettiset kysymykset voidaan jakaa tiedon hankintaan ja tiedon käyttämiseen. Tiedon hankkiminen eli aineistonkeruu tapahtui meidän tapauksessamme piirtämisen, sadutuksen ja haastatteluiden kautta. Kaikissa vaiheissa on tärkeää muistaa tutkimuksen eettisyys. Jokaiselle tutkittavalle on annettava riittävä informaatio tutkimuksen luonteesta ja tavoitteesta. Myös vastaamisen vapaaehtoisuutta on korostettava. (Eskola - Suoranta 1999:56.) Tietoa ei voi hankkia pakottamalla, vaan aineistonkeruun tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Päiväkodin henkilökunta kysyi valituilta lapsilta haluavatko he osallistua tutkimukseemme ja myös vanhemmilta pyydettiin lupa lupalapun ominaisuudessa (Liite1). Se, mihin tietoa käytetään, on myös oleellista. Tutkimus ei saa tehdä haittaa siihen osallistuville. Tutkimuksemme tuo lähinnä uutta tietoa Espoon kaupungille ja päiväkodeille ja vahvistaa vanhoja tutkimuksia eikä tiedon käyttöön ole liittynyt varsinaisia eettisiä haasteita.

Luottamuksellisuus ja anonymiteetti ovat keskeisiä käsitteitä tietojen käsittelyssä. Nämä pitää ottaa huomioon myös tietoa julkistaessa. Silloin on huolehdittava siitä, ettei tutkittavien henkilöllisyys paljastu, sillä tietoja hankittaessa on luvattu niiden nimettömyys. (Eskola - Suoranta 1999:57.) Emme ole käyttäneet tutkimuksessamme kenenkään nimiä eikä muitakaan tunnistettavia tekijöitä. Kerroimme lapsille, ettei heidän henkilöllisyytensä paljastu missään vaiheessa ja että kaikki heidän kertomansa on luottamuksellista tietoa. Ohjeistimme myös lapsia kirjoittamaan nimensä piirroksen toiselle puolelle, ettei se näy kun liitämme ne opinnäytetyöhömme.

Tutkimuksen eettisyyden lisäksi on syytä tarkastella myös tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun on olemassa monenlaisia indikaattoreita. Esittelemme niistä tärkeimpiä seuraavaksi oman tutkimuksemme yhteydessä.

Varsinkin laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti tarkastelemaan tekemiään ratkaisuja ja täten ottamaan kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Analyysin kattavuudella tarkoitetaan sitä, ettei tulkintoja perusteta satunnaisiin poimintoihin aineistoista. (Eskola - Suoranta 1999: 209-216.) Tulokset, jotka myöhemmin esittelemme, perustuvat lasten vastauksista tekemiimme yleistyksiin. Aineiston kattavuuden varmistamiseksi valitsimme tarpeeksi monta lasta ja havainnoimme heitä useampana kertana. Käytetyn

aineistonkeruumenetelmän tarkkuus pyritään ensinnäkin varmistamaan useammalla havainnointikerralla. Luotettavuutta lisää myös useamman havainnoijan käyttö: sen käytöllä koetetaan varmistaa tutkimuksen objektiivisuus. (Eskola - Suoranta 1999: 214-215.)

Laadullisen tiedon luotettavuudessa on ennen kaikkea kyse tulkintojen validiteetista. Aineiston ollessa kyseessä validiteetti tarkoittaa ensinnäkin aitoutta: aineisto on aitoa, kun tutkimushenkilöt puhuvat samasta asiasta kuin tutkija oletti. Validiteetin täyttämiseksi aineiston on oltava myös relevanttia ongelmanasettelun taustalla olevien teoreettisten käsitteiden suhteen. (Syrjälä ym. 1994:129.) Opinnäytetyötämme on myös syytä tarkastella validiteetin näkökulmasta. Aineistomme täyttää aitouden kriteerin, sillä lapset puhuivat juuri siitä asiasta mistä oletimmekin heidän puhuvan. Varmistaaksemme, että ymmärsimme mistä lapset puhuivat, valaisimme asiaa lisäkysymyksillä.

Syrjälän (1994:153- 154) mukaan aineiston aitous riippuu tutkijan ja tutkittavien intersubjektiiivisesta yhteisymmärryksestä. Haastatteluaineiston ollessa kyseessä aitouden osoittamiseksi tarvitaan paitsi kuvaus aineiston hankintaprosessin tilanneyhteyksistä myös selvitys siitä, miten luottamus rakentui itsensä ja haastateltavien välille. Myös tarpeeksi suuri määrä litteroituja otteita on olennaista aitouden osoittamiseksi. Olemme kuvanneet koko aineistonhankintaprosessin, sen purkamisen ja analysoinnin aikaisemmassa kappaleessa. Kerroimme myös päiväkotiin tehdystä tutustumiskäynnistä, jonka tarkoituksena oli tutustua lapsiin ja rakentaa luottamusta meidän välille. Olemme valaisseet tuloksia monilla litteroiduilla sitaateilla, jotta lasten näkemys tulee varmasti näkyviin. Näin vahvistamme myös tutkimuksen luotettavuutta. Aineisto on myös relevanttia, sillä seikat, jotka tulivat ilmi tuloksissa, näkyvät myös ongelmanasettelun taustalla olevassa teoriassa.

Aineisto voidaan luokitella löydettyjen merkitysten perusteella kategorioihin tutkimuksen johtopäätösten esittämiseksi. Muodostetut merkityskategoriat ovat valideja, jos ne ovat aitoja eli vastaavat tutkittavien tarkoittamia merkityksiä sekä jos ne ovat relevantteja tutkimuksen teorian kannalta. (Syrjälä ym. 1994:154.) Aineistoa purkaessa olimme teemoitelleet tulokset asetettujen kysymysten mukaan. Koimme kuitenkin, ettei se ole paras luokittelu tuloksien kannalta, joten luokittelimme tulokset

kategorioihin niiden merkityksen mukaan. Näin ne vastasivat parhaiten lasten tarkoittamia merkityksiä ja olivat myös relevantteja teorian kannalta. Aineistosta esille tulleita tuloksia tarkastelemme teorian kannalta johtopäätöksissä.

5 Tulokset

Kuvituksen, sadutuksen ja lapsihaastattelun keinoin selvitimme seitsemän 4-5 vuotiaan lapsen mietteitä siitä, millainen on heidän mielestään hyvä päiväkotit. Suunnittelimme etukäteen teemat, joiden ympärille rakensimme haastattelut. Ennen aineistonkeruun alkua keskustelimme lasten kanssa heidän mietteistään siitä, millainen on hyvä päiväkotit ja selvensimme heille, millaisista asioista olemme kiinnostuneita kuulemaan heidän mielipiteitään. Teemoina haastattelussa toimivat seuraavanlaiset kysymykset: Millainen on hyvä päiväkotit, millainen on huono päiväkotit, millainen henkilökunta toimii hyvässä päiväkodissa, mitä muuttaisit nykyisessä päiväkodissasi sekä millaiselta hyvä päiväkotit näyttää. Sadutuksen ja kuvituksen teemana toimi hyvä päiväkotit. Korostimme lapsille, että tärkeintä oli heidän oma näkemyksensä asiasta eikä aikuisen miellyttäminen tai niin sanottujen oikein vastausten löytäminen. Tuloksissa olemme yhdistäneet kaikki eri aineistonkeruumenetelmien tulokset eli kuvituksen, sadutuksen ja lapsihaastattelun annin.

5.1 Ihannepäiväkotit

Kysyimme lapsilta millainen hyvä päiväkotit heidän mielestään on ja mikä siellä on mukavinta. Keskeisimmäksi teemaksi lasten vastauksissa muodostui leikkiminen. Kaikki lapset olivat sitä mieltä, että hyvässä päiväkodissa on paljon leikkiaikaa kavereiden kanssa ja vapaus leikkiä milloin haluaa ja mitä haluaa. Hyvässä päiväkodissa pitäisi päästä myös jumppaamaan sekä piirtelemään ja tekemään väritaskuvia.

"Roolivaateleikit."

"Kavereitten kans leikkiminen on kivointa."

"Siellä olisi tosi paljon leluja. Siellä olisi paljon roolivaatteissa roolivaatteita. Olisi kolme pikkulego- laatikkoa."

"Voisi olla paljon roolivaateleikkejä. Ei tarvitsisi levätä. Sais kans käydä majaleikissä. Ulkona olisi lämmintä. Ett vois aina käydä roolivaateleikissä..."

Kuva 1. Pikkuauto

Varsinkin roolivaateleikit olivat suosittuja ja niitä toivottiin lisää. Vaikka päiväkodissa onkin mahdollisuus leikkiä roolivaateleikkejä, lapset kokivat siihen varatun ajan olevan liian lyhyt. Myös roolivaatteisiin toivottiin vaihtelua. Toivottiin myös tiettyjä materialistisia asioita, kuten leluja ja maaleja. Lähes kaikista vastauksista kävi ilmi, että lapset toivoivat lisää erilaisia leluja ja vaihtelua vanhojen tilalle.

"Pikkulegot".

"Monstereita olisi. Pikkulegoja enemmän. Paljon monstereita. H-palikoita."

Kuva 2. Toivottu leikkikalu

Vaihtoehtoisesti tiedustelimme lapsilta millainen hyvä päiväkotiki ei ole. Hyvässä päiväkodissa ei tapahtuisi kiusaamista. Lapset kokivat ikäväksi seikaksi jos toinen lapsi käyttäytyi väärin toista kohtaan. Kaikki leikkivälineetkään eivät miellyttäneet jokaista.

"No se jos toinen lyö"

"No H-palikoista en tykkää"

Vastauksissa tuli myös ilmi toive, ettei ulkona vietettäisi niin paljon aikaa. Ulkoilu tuntui vievän lasten mielestä aikaa leikkimiseltä, vaikka leikkiminen on mahdollista myös ulkoilun aikana. Lasten vastauksissa kävi myös ilmi, ettei lepoa hetkeksi niinkään välitetty. Toivottiin, ettei tarvitsisi nukkua ollenkaan, sillä se koettiin tarpeettomaksi. Piirituokio koettiin myös tylsäksi ja turhaksi.

"Ois vähän kivempaa jos mentäis vaan aina aamupäivisin ulos ja iltapäivä oltais sisällä."

"Nukkuminen on vähän tylsää"

"--sen vois jättää kokonaan pois."

"Piirituokio on tylsä."

5.2 Ihannepäiväkodin henkilökunta

Kysyimme lapsilta, minkälainen henkilökunta hyvässä päiväkodissa on. Lähes kaikki totesivat päiväkotinsa aikuisten olevan mukavia ja olivat tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Lasten ihannepäiväkodissa työskentelisi samanlainen henkilökunta kuin nykyisessä päiväkodissa.

"Kivoja."

"No, ihan kivoja."

"Mukavia, koska ne antaa kaikkien olla vuorollaan ensin."

"—Ne auttaa jos on riidoissa."

Eräät lapsista totesivat aikuisten olevan mukavia, mutta toivoivat, että heitä olisi enemmän. Vastauksissa mainittiin myös, että olisi hyvä jos aikuiset suostuisivat kaikkeen.

"Vois olla enemmän."

"Ett niillä ois enemmän aikaa."

"Ett ne antais luvan, joka ett ne antais luvan ihan kaikessa."

Kaiken kaikkiaan nykyiseen henkilökuntaan tunnuttiin olevan tyytyväisiä ja lapset tunsivat olonsa turvallisiksi. Henkilökuntaa toivottiin olevan enemmän, jotta heillä olisi enemmän aikaa. Hyvässä päiväkodissa olisi samanlainen henkilökunta, kun nykyisessäkin, sillä lapset pitävät heitä reiluina ja riitojen selvittäjinä.

Kuva 3. Ihannepäiväkoti sisältä

5.3 Miltä ihannepäiväkoti näyttää

Lapset kertoivat miltä hyvä päiväkotit heidän mielestään näyttää kuvituksen ja sadutuksen keinoin. Ihannepäiväkoti tuntui koostuvan erilaisista leikeistä ja leikkikalusta, mutta myös päiväkodin ulkoiseen muotoon saimme seuraavanlaisia vastauksia.

”Hyvä päiväkotit näyttää keltaiselta. Hyvä päiväkotit näyttäisi hyvältä jos siinä olisi vihreää ja sinistä. Hyvässä päiväkodissa olisi satakymmentä kerrosta. Ylimmässä kerroksessa olisi kotileikki, sinisessä kerroksessa roolivaateleikki, sinisen kerroksen alapuolella jumpataan, vihreän kerroksen alapuolella on keltainen kerros, jossa leikitään kaikkia kivoja leikkejä. Ja ruokahuone on se missä ei ole pitkiä kerroksia päällä.”

”Tkkunoita olisi hyvässä päiväkodissa.”

”Hyvä päiväkotinäyttää keltaiselta, meidän päiväkotinäyttää keltaiselta. Hyvä päiväkotinäyttäis hyvältä jos siinä olis vihreitä ja sinistä.”

Kuva 4. Ihannepäiväkoti

Suurin osa lapsista koki nykyisen päiväkodin näyttävän hyvältä ja olivat tyytyväisiä sen rakenteeseen. Mielikuvituksellisimmissa vastauksissa haluttiin päiväkotiin lisää värejä ja kerroksia, joissa jokaisessa olisi erilainen sisältö ja monipuoliset mahdollisuudet leikkiin.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tulokset osoittivat, että lasten mielestä hyvä päiväkotinäyttää sellainen missä on mahdollisimman paljon leikkiä ja leikkikaluja. Leikin merkitys tuli esille kaikissa lasten vastauksissa. Toivottiin, että aikaa leikkimiseen olisi enemmän ja myös uusia leikkikaluja haluttiin. Vaikka leikin merkitys ei olekaan tuloksista keskeisin, halusimme kuitenkin tuoda sen esille johtopäätöksissä. Leikki on olennainen osa lapsen kehitystä, joten myös sitä on syytä tarkastella hieman lähemmin.

Leikki on lapsen luomistyötä, jonka avulla hän sopeutuu ympäristöönsä, ja jossa hän sopeuttaa omaa maailmaansa. Leikki on jokaiselle lapselle tarpeellista eli hän millaisessa ympäristössä tahansa. Leikissä lapsi kokoaa asioita ulkomaailmasta ja yhdistää ne omaan todellisuuteensa. (Franck 1999:10.) Useimmista vastauksista tuli ilmi, että roolivaateleikkiä toivottiin enemmän. Juuri tämänlaisten leikkien kautta lapsi jäsentää omaa todellisuuttaan ja identiteettiään.

Tärkeää on toiminnan pakottomuus, tavoitteiden ja suorittamisen puuttuminen. Tärkeää on se, että leikki on vain leikkiä, hyödyttöntä. Tällaisena leikki rakentaa ja jatkuvasti vahvistaa lapsen itsetuntoa. (Franck 1999:13.) Päiväkodin aikuisten tulisi siis antaa tilaa lapsen leikille, antaa sen olla vapaata. Aikuinen voi olla leikin mahdollistaja, kuten auttamalla luomaan leikkiympäristön, mutta hänen ei tule määrätä kokonaan leikin kulkua. On hyvä, että aikuiset kuuntelevat myös lasten ehdotuksia leikeistä ja näin tukevat lapsen osallisuutta. Päiväkodin lapsille annetaan vapaaseen leikkiin päivässä aikaa noin 2-4 tuntia. On vaikea sanoa, onko se riittävä aika. Lasten mielestä vapaata leikkiä ei ole tarpeeksi, joten heidän kannaltaan aika ei ole riittävä.

Lapset toivoivat, että päiväkotiin tulisi uusia leluja. Mitkään näistä leluista eivät kuitenkaan olleet kalliita tai teknologisesti kehittyneitä, vaan lähinnä perusleluja, kuten autoja ja palikoita. Marketta Franckin mukaan lapset eivät ylivoimaisesta teknologiasta huolimatta ole niin mielistyneitä siihen, että he hylkäisivät perinteiset pallonsa, hyppynarunsa, kuulansa tai keinunsa (MLL 2001:31). Perinteiset lelut tuntuvat edelleen olevan suosituimpia lasten keskuudessa.

Kun kysyimme lapsilta mitä hyvässä päiväkodissa ei ole, esiin tuli tiettyjen rutiininomaisten toimintojen turhuus lasten mielestä. Jokapäiväisiä toimintoja, kuten ulkona oloa tai nukkumista, pidettiin turhana ja tylsänä. Lapset toivoivat vaikuttavansa myös näihin päätöksiin enemmän. Aikuisilla on kuitenkin vastuu lapsen hyvinvoinnista eikä lasten mielipiteitä voida aina ottaa huomioon. Aikuinen on kuitenkin se, joka päättää eikä lapsi. Lasten ehdotuksia siitä, miten nämä heidän mielestään ikävät toiminnot voisi hoitaa paremmin, voidaan kuitenkin huomioida ja yhdessä parantaa päiväkodin toimintaa. Lapsi on hyvä ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, koska se kasvattaa lapsen osallisuuden kokemusta.

Kysyimme lapsilta myös päiväkodin henkilökunnasta. Vastauksista kävi ilmi, että lapset pitivät kovasti päiväkodin työntekijöistä, mutta toivoivat, että heitä olisi enemmän. Kun kysyimme lapsilta miksi he halusivat lisää henkilökuntaa, oli vastaus ilmeinen: näin aikuisilla olisi enemmän aikaa heille. Ei ole mikään ihme, että lapset toivovat enemmän huomiota, onhan nykyaikana haasteena henkilöstön ja resurssien vähäisyys ja henkilökunnan pysyvyys. Lapset suomen päiväkodeissa ovat tottuneet siihen, että henkilökuntaa on liian vähän ja sijaisten käyttö säännöllistä. Kuka tahansa lapsi toivoo, että aikuinen huomaa lapsen ja antaa hänelle aikaa. Mutta niin kauan kuin resurssit eivät riitä palkkaamaan lisää työvoimaa, ovat henkilökunnan kädet aika pitkälti sidotut. Se, että tulosten mukaan nykyisen päiväkodin henkilökunta on hyvä ja että lasten mielestä ihannepäiväkodissa olisi samanlainen henkilökunta kuin nykyisessäkin kertoo lasten tyytyväisyydestä henkilökuntaa kohtaan. Päiväkodin aikuiset näyttäytyivät lapsille turvallisina ja auttavaisina, joiden puoleen voi kääntyä. Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuutensa ja sen taustalla olevat eettiset periaatteet ja arvot. Kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa aikuisten ja lasten yhteisössä hyvä ilmapiiri, jossa lapsella on mahdollisuus kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:16.) Päiväkoti on yhteisöllinen paikka. Siellä tulisi näkyä lasten ja aikuisten välinen yhteisesti rakentama yhteisöllisyys, jossa yhteisöön kuuluvilla on samanlaiset vaikuttamismahdollisuudet ja mahdollisuudet tulla kuulluksi ja nähdyksi. Sosiaalinen kestävyys- ajattelu korostaa yhdenvertaisuutta yhteisöjen toiminnassa, tarkoittaen sitä, että kaikki yhteisön jäsenten tulisi tulla osalliseksi ikään, sukupuoleen, etniseen taustaan tai vammaan laatuun katsomatta. (Alila ym.2011.) Näin myös lapset tulisi nähdä aktiivisina ja aloitteellisina toimijoina, joilla on mielipiteitä ja näkemyksiä, joita tulisi kuunnella.

Lapset kertoivat meille myös miltä ihannepäiväkoti näyttää. Vastauksista tuli lähinnä ilmi, että lapset ovat tyytyväisiä päiväkotinsa rakenteelliseen toimintaympäristöön. Ihannepäiväkoti tuntui koostuvan erilaisista kerroksista, joissa oli jokaisessa oma leikkihuone tai leluhuone. Kaiken kaikkiaan itse rakennukseen oltiin kuitenkin tyytyväisiä.

Tuloksista paistoi esiin, että lapset eivät pääse riittävästi vaikuttamaan heitä koskeviin kysymyksiin. Tähän johtopäätökseen olemme tulleet, koska opinnäytetyömme tuloksista käy ilmi, kuinka lapset haluavat äänensä kuuluviin ja päästä vaikuttamaan

heitä koskeviin asioihin. Asioita, joihin lapsen haluaisivat vaikuttaa, olivat ennen kaikkea leikki ja leikkikalut. Lapset olivat innokkaita kertomaan ajatuksistaan ja olivat silminnähdessä iloisia siitä, kun he saivat puheenvuoron ja heidän näkemyksistään oltiin kiinnostuneita. Toteutimme omaa tehtäväämme ja annoimme lapsille puheenvuoron ja mahdollisuuden tuoda esille oman äänensä. Meillä ei ole varmuutta siitä missä määrin lasta on aiemmin kuunneltu päiväkodissa, mutta tulokset kertovat osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien olevan riittämättömiä.

Lasten kuuleminen ei missään nimessä ole mahdotonta, mutta on otettava huomioon päiväkotimaailman kiireellisyys ja resurssien puute. Lasten näkemysten kuuleminen auttaa aikuisia näkemään lapset osaavina toimijoina sekä tarjoaa kasvattajien omalle työskentelylle peilin, joka auttaa kasvattajia kehittämään omaa pedagogista toimintaansa ja kehittymään ammatillisesti. Lisäksi lapsen kuunteleminen ja osallisuuden mahdollistaminen tuo lapselle paljon positiivisia asioita. Sen avulla lapsen itsetunto, yhteenkuuluvuuden tunne ja vaikuttamisenmahdollisuudet kasvavat. (Turja 2011:52.) Tämän myötä myös hyvinvointi kasvaa mikä on yhteydessä sosiaalisen kestävyuden kanssa.

Sosiaalisen kestävyuden tavoitteena on siirtää hyvinvoinnin edellytyksiä sukupolvelta toiselle (Järvinen – Laine – Hellman-Suominen 2009:109). Hyvinvointi kytkeytyy tiiviisti osallisuuden kokemiseen, mielipiteidensä ilmaisemiseen ja kuulluksi tulemiseen. Jos jää yksin ajatuksesi kanssa tai jos sinut syrjäytetään toiminnasta, on se päinvastaista toimintaa hyvinvoinnin kokemuksen kanssa ja täten päinvastaista toimintaa sosiaalisen kestävyuden kannalta. Lapsissa katsotaan olevan tulevaisuus, joten hyvinvointia ja sen kokemusta on tuettava lapsuudessa, jotta heistä voisi kehittyä ja kasvaa tulevaisuuden vaikuttajia, jotka puolestaan vievät eteenpäin sukupolvelta toiselle hyvinvoinnin kokemuksia. Kestävän tulevaisuuden rakentaminen vaatii lasten osallistumista.

Aikuiset mahdollistavat lapsen päätöksentekomahdollisuuden leikin tai leikkikaverin valinnassa. Valinta tapahtuu leikkitaulun avulla. Aikuinen on valmiiksi valinnut leikit, josta lapsen tulee valita mieluisensa. Lapsilla ei ole mahdollisuutta valita kaikista päiväkodin leikeistä, vaan aikuinen on valinnut leikit joiden joukosta lapsen tulee tehdä leikkipäätöksensä. Aikuinen toiminut rajoittajana, mutta antaa myös lapselle valinnanmahdollisuuden. Se kuinka aikuinen suhtautuu oman valtansa jakamiseen ja

minkälaisen roolin hän omaksuu kasvattajana, määrittää hyvin pitkälti lapsen osallistumisen rajat. Aikuisen roolin tulisi olla toiminnan mahdollistaja, tukija ja kumppani.

Jos verrataan saatuja tuloksia Hartin (1992) esittämään malliin osallisuuden ulottuvuuksista voidaan todeta, että lasten osallisuus on vähäistä, mutta sitä ei ole kokonaan unohdettu. Hartin osallisuuden mallissa on kuvattu lapsen osallisuuden moniulotteisuutta neljän eri ulottuvuuden avulla, jotka ovat: valtaistuminen, osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri, ajallinen ulottuvuus, toimintaprosessi ja osallisuuden tunne. (Turja 2011: 48 -49.) Valtaistumisen ulottuvuus näkyy tuloksissamme siten, että lapsilla ei ole paljoa tilanteita, joissa heidän näkemystään olisi kuunneltu, mitä leikkiin tulee. Valtaistumisen kokemuksesta voisi vahvistaa antamalla lasten päättää leikeistä enemmän. Lapsille tulisi antaa mahdollisuus kertoa mitä haluaa leikkiä ja miten leikin haluaa toteuttaa.

Aihe ja vaikutuspiiri-ulottuvuus toteutuvat lasten osalta tilanteissa, joissa hän itse pääsee vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin (Turja 2011:50). Tuloksista kävi ilmi, että lapsi saa itse valita ennalta määrättyistä leikkimahdollisuuksista mieluisensa, mutta hänellä ei ole valittavanaan kaikki päiväkodin leikit, vaan vain ne, jotka aikuiset ovat ennalta määränneet.

Lapsen osallisuuden mahdollisuuden ajallinen ulottuvuus kertoo osallisuuden kestosta ja vaikutuksen määrästä (Turja 2011:50). Lapsi pääsee osalliseksi valitessaan leikkiä, mutta ajallisesti tämä ulottuvuus tulosten perusteella jää lyhyeksi. Toki osallisuuden voi katsoa jatkuvan niin kauan kuin leikki kestää, koska onhan lapsi päässyt osalliseksi valitessaan sitä ja näin osallisuuden tunne jatkuu.

Hartin neljännen ulottuvuuden, koskien toimintaprosessia ja osallisuudentunnetta, toteutuakseen lapsen tulisi muun muassa saada esittää omia ideoitaan, olla mukana toiminnan suunnittelussa sekä tekemässä valintoja ja päätöksiä. (Turja 2011:50.) Tämä edellyttää lapsen äänen kuulemista. Lapsi ei voi kokea osallisuutta jos hänelle ei anneta siihen mahdollisuuksia.

Työmme kertoo siitä, että lapset kaipaavat ja tarvitsevat lisää leikkiä ja leikkikaluja, sekä enemmän huomiota ja aikaa aikuisilta, jotta heidän ihannepäiväkotinsa olisi mahdollinen. Sen lisäksi, että ihannepäiväkoti sisältäisi leikkejä ja leikkikaluja, sen täytyisi myös toimia lapsen äänen kuulemisen paikkana.

7 Pohdinta

Lapsen osallisuus ja sosiaalinen kestävyys toimivat opinnäytetyömme teoreettisena viitekehystenä. Ne tulivat vahvasti esiin aineistonkeruusta saaduista tuloksista. Päätelmiemme mukaan lasten ääni ei pääse tarpeeksi kuuluville päiväkodissa. Lapset haluaisivat vaikuttaa enemmän heitä koskeviin asioihin. Nykyään lapsen osallisuutta on alettu korostamaan varhaiskasvatuksessa. Osallisuuteen kiinnitetään huomiota entistä enemmän ja erilaiset tutkimukset ja hankkeet tuovat uutta tietoa lasten osallisuudesta ja sen toteutumisesta. Pääkaupunkiseudulla toimii ja on toiminut erilaisia hankkeita koskien lapsen osallisuutta. VKK-metro, varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö, on taho, joka on tehnyt tutkimustyötä koskien lapsen osallisuutta. VKK-metrolla on jatkuvasti meneillään hankkeita, jotka kiinnittävät huomiota lapsen osallisuuteen. (Socca, pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus 2012.)

Lapsen osallisuus kuuluu olennaisesti sosiaaliseen kestäväan kehitykseen. Samalla kun kestäväan kehityksen periaatteita on alettu noudattamaan päiväkodeissa ja kouluissa, on myös lapsen osallisuuteen alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Nyky-Suomi on yhteiskuntarakenteeltaan sellainen, ettei lapsen mielipidettä juuri kuunnella tai huomioida. Ennen kuin lapsen osallisuus todella toteutuu Suomessa, on yhteiskunnallisiin asenteisiin tultava muutos. Nykyinen ilmapiiri on aikuista kunnioittava ja huomioiva. Lapset nähdään liian nuorina omatakseen kunnollisia mielipiteitä elinympäristöstään. Mikäli lapsia kuunneltaisiin enemmän ja otettaisiin heidät mukaan toiminnan suunnitteluun, voitaisiin saada aikaan jotain todella ainutlaatuista ja innovatiivista. Lapsi ei tietenkään voi päättää kaikesta, eihän hänellä ole riittävää kykyä siihen, mutta lapsi tietää parhaiten lapsen asioista ja tämän takia hän voi tuoda uutta tietoa kasvatustalammille. Aikuiset voivat esimerkiksi antaa lapsille eri vaihtoehtoja, joista valitsevat mieluisamman. Näin aikuinen varmistaa toiminnan tarkoituksenmukaisuuden ja lapsi saa äänensä kuuluviin. Ehkä päiväkotien on oltava

pioneereja lasten osallisuuden vahvistamisessa ja yhteiskunnalliset asenteet seuraavat perässä. Tärkeää on ajattelu, jonka mukaan kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

Opinnäytetyömme on kaikilta puolin erittäin lapsilähtöinen. Koko aineistonkeruu on hankittu lapsilta ja teoreettinen viitekehysksemme kumpuaa lapsilähtöisyyden käsitteestä. Aikuisilta ei ole hankittu minkäänlaista materiaalia eivätkä päiväkodin henkilökunta olleet mukana aineistonkeruussa. Eliminoimalla aikuisen osallisuuden työhömmme saimme ainoastaan lasten äänen kuuluviin, mikä olikin opinnäytetyömme perimmäinen tarkoitus. Vaikka lasten osallisuutta onkin alettu korostamaan nykyään enemmän, ei lapsen osallisuus näy mielestämme edelleenkään päiväkodin arjessa. Päädyimme tuloksista siihen johtopäätökseen, että lapset toivoisivat enemmän sananvaltaa heitä koskevissa asioissa. Varhaiskasvatusyksiköiden tulisi ottaa lapset mukaan toiminnan suunnitteluun. Lapset tulisi nähdä osaavina ja kykeneväisinä yksilöinä osallistumaan päätösten tekoon heitä koskevissa asioissa. Opinnäytetyömme tulosten perusteella toimintaa voisi suunnitella yhdessä lasten kanssa unohtamatta kuitenkaan aikuisten päätösvaltaa. Lapset eivät voi päättää kaikesta, mutta heidän mielipiteensä tulee ottaa huomioon. Myös materiaalihankinnoissa, kuten leikkikalujen hankinnassa, tulisi ottaa lasten toiveet huomioon. Tulosten mukaan lapset eivät toivoneet uusia ja kalliita leluja, vaan perinteiset autot ja palikat ovat edelleen suosiossa, joten lasten toiveiden toteuttaminen ei olisi mahdoton tehtävä. Näkemyksemme mukaan pienillä asioilla voitaisiin mahdollistaa lasten mieltymysten mukainen ihannepäiväkoti. Työyhteisössä tulisi käydä pedagogista keskustelua siitä kuinka lapsen ääni saataisiin kuuluviin ja miten omasta päiväkodista tulisi lasten ihannepaikka viettää aikansa. Lapsi viettää suurimman osan päivästänsä päiväkodissa, joten viihtyminen siellä on olennaista. Tuloksista kävi ilmi, etteivät lapset mahdottomia vaatineet, vaan pienillä muutoksia ja aikuiskontaktin lisäämisellä opinnäytetyöhön osallistuneet lapset olisivat tyytyväisiä päiväkotiansa ja se voisi näyttäytyä heille heidän unelmiensa päiväkotina.

Lapsilähtöisyys ja lapsen osallisuus toimivat siis avainsanoina työssämme. Vaikka työmme ei olekaan ensimmäinen laatuaan näiden käsitteiden kannalta, ei vastaavia tutkimuksia ole tehty paljon. Alusta loppuun saakka halusimme sisällyttää lapsilähtöisyyden osaksi koko prosessia. Kaikki aineistonkeruumenetelmistä

johtopäätösten tekoon saakka on lähtenyt sen tukemisesta. Saimme opinnäytetyöllämme tärkeää tietoa suoraan lapsilta siitä, millainen heidän ihannepäiväkotinsa olisi. Kaikissa vaiheissa näkyi lapsen osallisuuden toive ja tarve. Uskomme, että tavoitimme työllämme sen, minkä halusimme eli lapsen äänen kuulemisen.

Lähteet

Alasuutari, Pertti 2001: Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Alila, Antti – Gröhn, Kari – Keso, Ilari – Volk, Raisa 2011: Sosiaalisen kestävyiden käsite ja mallintaminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkodokumentti. < http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1557082 > . Luettu 10.4.2012.

Eskola, Jari - Suoranta, Juha 1999: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Franck, Marketta 1999: Ja leikki käy. Nukke- ja pukumuseon julkaisu.

Haapamäki, Jouko – Kaipio, Kalevi – Keskinen, Soili – Uusitalo, Ilkka – Kuoksa, Maria 2000: Yhteisö kasvattaa, päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hart, Roger 1992: Children's Participation. From Tokenism to Citizenship. Italy: UNICEF International Child Development Centre.

Hujala, Eeva – Turja, Leena 2011: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-Kustannus.

Järvinen, Mervi – Laine, Anne – Hellman-Suominen, Kirsi 2009: Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karlsson, Liisa 1999: Saduttamalla lasten kulttuuriin: Verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakydyissä Stakes: Raportteja. Saarijärvi: Gummerus Oy.

Karlsson, Liisa 2000a: Lapsille puheenvuoro: Ammattikäytännön perinteet murroksessa, Stakes. Helsinki: Edita.

Karlsson, Liisa 2000b: Sadutus: avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Opetus PS-Kustannus.

Karlsson, Liisa (toim.) 2006: Lapset kertovat... Työpapereita 9/2006. Stakes.

Keke päiväkodissa- kestävän kehityksen opas 2010. Verkkodokumentti.

< http://www.4v.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf. > luettu 10.4.2012

Kyrönlampi- Kylmänen, Taina 2007 : Arki lapsen kokemana : Eksistentiaalis-
fenomenologinen haastattelututkimus. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2001: Leikkivä ihminen. Kauhava: Kauhavan
kirjapaino.

Mäkitalo, Anna-Riitta – Nevanen, Saira – Ojala, Mikko – Tast, Sylvia – Venninen,
Tuulikki – Vilpas, Birgitta (toim.) 2011: Löytöretkellä osallisuuteen, kehittämistä ja
tutkimista päiväkodin arjessa II. Helsinki. Soccan ja Heikki Waris –instituutin
julkaisusarja nro 25.

Oranen, Mikko 2007: Mitä mieltä? Mitä mieltä!Lasten osallisuuden lastensuojelun
kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämisohjelman
osaraportti. Verkkodokumentti. < <http://www.sosiaaliportti.fi/File/5a3129ac-bd59-46c7-b95f-379d04d1457c/Osallisuus-raportti%20Oranen.pdf>> Luettu 10.4.2012.

Rusanen, Sinikka – Torkki, Kaisa 2001: Mistä on lapsen kuvat tehty. Teoksessa
Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri : Taiteen ja leikin lumous.
Tampere: Tammer-Paino Oy. 88-105.

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa (toim.) 2009: Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja
vuorovaikutus. Jyväskylä: Vastapaino.

Saaranen-Kauppinen, Anita – Puusniekka, Anna 2006: KvaliMOTV –
Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkodokumentti. <
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html > .Luettu 10.4.2012.

Salonen, Arto 2010: Kestävä kehitys globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena. Helsinki: Yliopistopaino.

Salonen, Arto 2011: Kohti kestävyysperustaista hyvinvointia. Teoksessa Juha Hämäläinen (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2011. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Verkkodokumentti. <http://dl.dropbox.com/u/23256384/salonen_kohti_kestavyysperustaista_hyvinvointia.pdf>. Luettu 10.4.2012. 75-113.

Samuelsson, Ingrid Pramling – Kaga, Yoshie 2010. Varhaiskasvatus kulttuurin muokkaajana. Teoksessa Starke, Linda – Mastny, Lisa (toim.): Worldwatch-instituutti, Maailman tila 2010, kulutuskulttuurista kestävään elämäntapaan, raportti kehityksestä kohti kestävää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.93-98.

Socca: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus 2012. Verkkodokumentti. <http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tietoa_vkk-metrosta>.Luettu 10.4.2012

Stenvall, Elina – Seppälä, Ullamaija 2008: Talo lapsia varten- Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudunpäiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Helsinki.

Syrjälä, Leena - Ahonen, Sirkka - Syrjäläinen, Eija - Saari, Seppo 1994: Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjayhtymä Oy.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2006: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä:Tammi.

Unisef: Lapsen oikeuksien sopimus. Verkkodokumentti. <http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf.> Luettu 10.4.2012

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki: Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Liite 1. Lupahakemus vanhemmilta

Hyvät vanhemmat!

Opiskelemme sosiaaliajaa Metropolia Ammattikorkeakoulussa ja tulemme tekemään opinnäytetyömme (koulun lopputyö) päiväkotikiinnittymään. Tarkoituksenamme on kerätä lapsen näkemyksiä siitä, millainen on hyvä päiväkotikiinnittymä. Keräämme materiaalia sadutuksen ja lapsihaastattelun keinoin. Lapsi piirtää kuvan hyvästä päiväkodista, jonka pohjalta sadutus ja haastattelu tapahtuu.

Käsitlemme lasten vastaukset ehdottoman luottamuksellisesti eivätkä heidän nimensä tule esiin opinnäytetyössämme. Olisimme kiitollisia, jos lapsenne voisi osallistua opinnäytetyöhömmme.

Ystävällisin terveisin

Anu Lahti ja Stiina Jaarva

Jos teillä on kysyttävää, voitte ottaa yhteyttä meihin

anu.lahti@metropolia.fi, stiina.jaarva@metropolia.fi

Saako lapsesi osallistua tutkimukseemme?

Kyllä

Ei

Lapsen nimi

Vanhemman allekirjoitus

Palautathan tämän paperin päiväkotiin mahdollisimman pian!